

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

”DET SKA VARA SOM DET ALLTID HAR VARIT”

Marander-Eklund, Lena; Öhman, Julia

Published in:
Laboratorium för Folk & Kultur

Published: 25/10/2022

Document Version
Final published version

Document License
CC BY

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Marander-Eklund, L., & Öhman, J. (2022). ”DET SKA VARA SOM DET ALLTID HAR VARIT”: SOMMARSTUGAN – EN TIDSKAPSEL? *Laboratorium för Folk & Kultur*, 2002/2.
<https://bragelaboratorium.com/2022/10/25/det-ska-vara-som-det-alltid-har-varit-sommarstugan-en-tidskapsel/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Laboratorium för folk och kultur

En kulturvetenskaplig tidskrift

”Det ska vara som det alltid har varit”. Sommarstugan – en tidskapsel?

[25 oktober, 2022](#)

Lena Marander-Eklund och Julia Öhman

Artikeln är referentgranskad

På skären läser vi, simmar, spelar spel, grejar med båt eller windsurfingbrädan. Jag renoverar, målar och försöker hitta på lösningar i pappas anda. Det är svårt att göra ändringar då pappas hand syns i precis allting. (IF 2021/4:28)

År 2020 fanns det enligt Stugbarometern ca 508 000 fritidshus i Finland vilket tyder på att finländarna är ett sommarstugeälskande folk (Voutilainen et al. 2021). En del talar om fritidshus medan andra benämner den stugan, ”lande”, villan, skären eller använder platsens namn. I denna artikel talar vi om fritidshuset som sommarstuga. Sommarstugan är ofta en kär plats och sommarstugelivet betydelsefullt för den enskilda användaren. I citatet ovan diskuterar en kvinna född på 1960-talet sitt förhållande till sommarstugan i relation till tid. Hon berättar vad hon och hennes familj gör på sommarstugan. Hon ärvde den efter sin pappa och menar att det var en ”lottovinst” att just hon fick ärva den. Sommarstugan är byggd på 1950-talet och behöver underhållas för att inte förfalla. Då hon med lätt hand försöker renovera stugan blir hon påmind om sin pappa. Avtryck av hans hand syns överallt. Här finns en pendling mellan behovet av renovering och otyglat förfall – att tiden gör sitt åt ett gammalt sommarställe. Men tiden innebär även att minnet av pappan levandegörs – en tanke om cyklisk tid som innebär att generationer avlöser varandra (jfr Ingström 2014:172; Rolfsson Eliasson 2020:89). Informanten har svårt att göra förändringar för då kanske minnet av pappan bleknar eller tvärtom, att pappan i tankarna starkt lever kvar på stället. Sommarstugan verkar präglas på ett helt annat sätt än andra boendeformer av tankar om orördhet och kontinuitet, samtidigt som många i praktiken renoverar och moderniserar sina sommarstugor. Det finns en tanke om att ”det ska vara som det alltid har varit” (IF 2021/4:35).

Äldre sommarstugor kräver relativt mycket underhåll för att inte förfalla. Foto: Lena Marander-Eklund.

Materialet som vi kommer att analysera i artikeln är svaren på frågelistan ”Sommarstugeliv – användning, samägande, arv”. Frågelistan utvecklades av oss i samarbete med Kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi, och i den efterfrågades upplevelser av samvaro och ägande av sommarstugor, på gott och ont. Frågelistan skickades till arkivets fasta sagesmannanät men den fanns också tillgänglig på nätet för vem som helst att besvara. Frågelistan var öppen mellan mars och september 2021 och resulterade i 59 svar; 41 på svenska och 18 på finska. I denna artikel använder vi oss enbart av de svenskspråkiga svaren. De som svarade på frågelistan var både äldre personer som inte alltid haft ekonomiska förutsättningar att ha en sommarstuga, och medelålders personer som har sommarstuga som används av flera generationer. Svararna är främst födda på 1950–70-talen och bor i olika delar av Svenskfinland. Allt från enkla stugor till fullt utrustade fritidshus återfinns i materialet. Materialet har en viss slagsida åt äldre, enklare sommarstugor framom nybyggda, mer välutrustade fritidshus. Materialet är relativt litet men svaren är ingående och fungerar väl för att ge svar på de frågor som intresserar oss.

Pia Ingström skriver i sin essäsamling *Känslor äger rum* (2014) om sommarstugor. Hon analyserar ett material som samlades in av SLS arkiv år 2009. I det material som Ingström analyserar förhåller sig många väldigt positivt till livet på sommarstugan. Vi ville genom en ny frågelista få fram en bredare aspekt av sommarstugans platskänsla där även de negativa aspekterna skulle komma tydligare fram. Därför ställde vi frågor som delvis fokuserar på de något utmanande aspekterna av stuglivet såsom arv och samägande. Eftersom vår frågelista

skickades ut tolv år efter SLS:s betyder det att den delvis besvarats av en ny generation stugägare. Tidpunkten för insamlandet med den pågående pandemin påverkade förstås också svaren.

Det material som citeras är lätt redigerat för läsbarheten skull. Vår analys är uppbyggd kring fyra teman: tid och tempo, idyll och ideal, förändring och kontinuitet samt sommarstugan som ett andrum. I denna artikel presenterar vi temana relativt översiktligt. Materialet kommer att analyseras mer ingående av Julia i hennes framtida doktorsavhandling.

Då vi gick igenom sommarstugeägarnas berättelser märkte vi att de ofta handlar om olika aspekter av tid: ett bakåtblickande, framåtblickande och ett nu. Syftet med artikeln är således att studera gestaltningar av tid i relation till sommarstugelivet. Tiden gör att stugan förfaller eller förändras, stugägare blir äldre och generationer går ur tiden, medan drömmen, minnena och idealet om sommarstugan segt verkar bita sig fast. Trots att många sommarstugor idag ser helt annorlunda ut än de enkla stugor som byggdes på 1950–70-talen, finns det ändå relativt starka ideal om hur sommarstugor och sommarstugelivet borde vara (se Gunnemark 2016). De förändrade idealen gäller speciellt nivån på bekvämligheter och hur tomten eller trädgården ska se ut. Vi fokuserar på följande frågor: Hur omtalas tider i frågelistssvaren i relation till kontinuitet och förändring? Vilken roll spelar minnet av sommarstugan och på vilket sätt utgör sommarstugan en speciell tid och ett speciellt rum? Kan man se sommarstugelivet som en tidskapsel?

Sociologen Alberto Melucci omtalar skillnader i tidsuppfattning genom begreppen yttre tid som markeras av rytm såsom dygn och klocka, samt inre tid, det vill säga den tid som individen upplever och lever i genom sina erfarenheter och känslor (Melucci 1992:113; jfr Rolfsdotter Eliasson 2020). I denna text diskuterar vi tider som ett slags inre, upplevd tid som riktar sig bakåt, till tidigare generationer, som ett här och nu, samt som något som riktar sig till framtiden. Vistelsen på sommarstugan innebär vad vi kallar för stugtid – ett specifikt rum och en speciell tid – dit en förflyttas genom resan till sommarstugan (jfr Rolfsdotter Eliasson 2020:99). Sammansmältningen av tiden och rummet, stugtiden, ser vi som en kronotop (Bachtin 1981; jfr Gustafsson 2002:29).

Utopi och nostalgi är också aspekter av tid. I Susanna Rolfsdotter Eliassons avhandling *Längtans & drömmarnas hus* (2020) diskuterar hon hur 1970- och 1980-talister etablerar sig som fritidshusägare på 2010-talet. Hon använder sig av bland annat av begreppet ideal och förstår med det individens val av livsstil som är förknippat med utopi (Rolfsdotter Eliasson 2020:9, 149). Med begreppet nostalgi avser vi människans sätt att förstå det förgångna (Cashman 2006; Koskinen-Koivisto & Marander-Eklund 2014:138).

För förståelsen av platsen och dess olika dimensioner använder vi oss av begreppet platskänsla (sense of place) (Cresswell 2015:14). Platskänslan inrymmer hur en uppfattar, förstår och engagerar sig i omvärlden (Ryfield et al. 2019). En plats har enligt, Tim Cresswell, förmågan att väcka minnen till liv (Cresswell 2015:119–128) något som vi antar att gäller i relationen till sommarstugan.

Tid och tempo

I ett svar skriver en kvinna född på 1960-talet om sin ena sommarstuga:

Den andra är en gammal gård men stora renoveringsbehov. Det är en släktgård med bastubyggnad och en stor ladugård där djuren var förr (avslutades på 70-talet). Huset är över 100 år gammalt. För oss har arbete alltid utgjort en stor del av stugtiden. Det är samtidigt en hobby och en motionsform, tar ingen stress av det. Vi underhåller, reparerar, målar, gör skogsarbete, osv. Vi har kompost och lever ganska enkelt, vi väljer ekoprodukter, vi tvättar aldrig i havet, vi förskräp till sopstationerna osv. Miljötänket har nog ökat väsentligt sen vår generation tog över platserna. Vi har t.ex. använt otroligt mycket tid att röja upp gammalt skräp. (IF 2021/2:24)

Sommarstugans historia presenteras och släktgårdens roll, med anor lågt tillbaka i tiden, poängteras. Här påverkar sommarstugans tidigare roll platsens materiella och immateriella utformning och hur platskänsla skapas. Den gamla gården kan sägas materialisera ett arv och den kräver mycket underhåll för att bibehållas inför framtiden. På så sätt blir stugan en plats där dåtid, nutid och framtid flyter ihop. Informanten lyfter upp att de inte tar någon stress över allt arbete, utan snarare ser det som en hobby och motionsform; stress hör inte till stugtiden. Att hon använder ordet stugtid, tyder också på att hon vill skilja mellan tiden på stugan och på andra plaster. Citatet gestaltar en föränderlighet gällande en miljömedvetenhet som tidigare generationer inte haft i lika stor utsträckning.

I citatet nedan framkommer också det njutbara i att varva ner, leva enkelt i nuet och att inte stressa på stugan. Allt detta bidrar till att ge en specifik platskänsla och skapa kronotopen stugtid.

Jag förväntar mig att hamna i en andra andning, att få umgås med familj och vänner och få rota runt i trädgården och odla och plocka svamp och bär i skogen. Vi håller sakta med säkert på att renovera huset. [...]. Men ingenting är bråttom och vi tar allt steg för steg [...]. Vi har inget rinnande vatten och vill inte heller ha det. Det får gärna vara lite stök med disk och tvätt på landet. Lite enklare. (IF 2021/4:26)

Tiden går saktare och livet är enklare på stugan. Sommarstugelivet kan betyda att stiga in i en annorlunda, nästan mytisk tid utan påverkan av klocka och almanacka (Tuan 1989:122; jfr Aelbrecht 2013:255). Tid på sommarstugan viks för sådant som uppfattas som viktigt och som man kanske inte hinner med i vardagen. Enkelhet för informanten innebär avsaknaden av modern köksutrustning såsom diskmaskin. Att diska för hand är en tidskrävande praktik och egentligen inte alls enkelt – det tar lång tid; men uppfattas i detta sammanhang som njutbart och annorlunda (jfr Rolfsdotter Eliasson 2020:95). Det är ett konkret arbete med händerna som ger synligt resultat. Här finns också en pendling mellan ett jag och ett vi. Jaget önskar ta det lugnt, medan vi ges andra roller. Tid för att umgås med familj och vänner anses som viktigt.

Begreppet stugtid är ett sätt att visa att tiden på sommarstugan är annorlunda än i övrigt. Även Rolfsdotter Eliasson menar att hennes intervjupersoner berättade att de har möjlighet att göra saker i makligare takt på stugan. Stugtiden blir då en motpol till det alltmer accelererande stadslivet där tiden struktureras av arbete och andra sysslor i vardagen (Rolfsdotter Eliasson 2020:90–100).

Sommarstuguetillvaron framställs ibland som ett ställe där arbete inte får ta över. Kvinnan född på 1960-talet, vars svar citeras nedan, skriver att sommarstugan aldrig varit ett arbetsläger.

Det visar att hon är medveten om att så ibland är fallet; något som hon tar avstånd ifrån. Sommarstugan är i stället en plats för umgänge, vilket visar att umgänge prioriteras framom arbete. Sommarstugelivet karakteriseras också av en cyklisk tid enligt årstiderna. Stugtomten är förknippad med olika årstidsbetingade praktiker som till exempel trädgårdsskötsel under sommarhalvåret som skänker tidsupplevelser och gör årstiderna mera påtagliga. (jfr Rolfsdotter Eliasson 2020:86–87, 99)

Vi har aldrig haft arbetsläger på stugan, utan tagit det lugnt, legat i hängmattan, spelat, grillat och sedan fixat till mindre grejer. Som att trimma lite, ta ner träd och buskar. Ibland planterat något smått, tömt utedasset osv. [...] Men annat än mindre bygggrejer så har vi aldrig tagit ut oss på sommarstugan utan den har varit ett ställe där vi umgås. (IF 2021/4:36)

Idyll och ideal

”Sommarstugan är min enskilda egendom och har varit ett paradiset” (IF 2021/4:23). Sommarstället kan vara ett paradiset – ett sätt att uttrycka platskänsla – som är ens eget, men det kan också vara fråga om ett förlorat paradiset:

Jag var van vid mina föräldrars stuga på en strandtomt i X-ort. Den tomten var naturskön, rena paradiset, ingenting kommer någonsin att kunna mäta sig med den. Den gick till min syster, och jag sörjde länge och djupt. (IF 2021/4:34)

Idyllen med ett enkelt liv på stugan uppskattas inte av alla. I följande svar, skrivet av en man född på 1940-talet, omnämns sommarstugeromantiken med ironi: ”Härtill började vi tycka att det inte mera smakar med att hugga ved, bära vatten in och ut och ty sig till utedass. Den ‘romantiken’ hade vi sett tillräckligt av. (IF 2021/4:21) Dels uppvisar citatet den enkla nivån på bekvämligheter, dels att sommarstugelivet kan vara arbetsdrygt – vatten måste bäras in och ved huggas. Tiden går alltså till hushållssysslor och inte enbart till att njuta av stuglivet. Att han kallar det för ”romantik” – tyder på en ironisk inställning till en föreställd längtan till ett enkelt liv just sommartid. Som reaktion på det arbetsdryga stuglivet valde mannen att köpa en egen andel i en stuga där ”utrustningen är som i en egnahemsvilla med allt från WC, tvätt- & diskmaskin till hårtork” (IF 2021/4:21).

I citaten nedan skriver en kvinna född på 1960-talet om hur livet på stugan innebär arbete för att upprätthålla idyllen och idealet, samtidigt som arbetsuppgifterna paradoxalt är allt annat än idylliska.

Då min pappa levde och under mina tonår var somrarna ett enda slavlit, det skulle hela tiden byggas. Nu är det jag som pinar mina barn med att tvinga upp dem före kl.12 och försöker få dem engagerade i renoveringsprojekten. Inte populärt! Så jag försöker låta bli och är glad att dom vill vara 3 veckor med oss på villan fast de redan är vuxna! (IF 2021/4:28)

Kvinnan blickar bakåt, till tiden då hennes pappa levde och speglar nutiden och sig själv i hennes barndomsminnen. Hon blickar framåt gällande renoveringar som måste göras för stugans kontinuitet, medan hon försöker fokusera på att vara nöjd i nuet. Genom citatet ser vi hur dåtid, nuet och framtiden binds samman i tanken om stugan. Vi kan också se konnotationer till att personer i olika åldrar eller generationer kan ha delade åsikter och prioriteringar om vad den ideala tidsanvändningen är på sommarstugan. En sommarstuga kan

också innebära ett ansvar och en prioritering av tidsanvändning som ett vuxet barn varken behöver eller önskar ha.

Sommarstugeliv innebär också att kunna njuta av utsikt över hav eller sjö. Foto: Lilja Öhman.

Förändring och kontinuitet

Många av de sommarstugor som beskrivs i materialet är relativt gamla. Tiden gör sitt åt en sommarstuga som kanske större delen av året står ouppvämt. I materialet framkommer en pendling mellan förfall och renoveringsbehov. I vissa fall kan renoveringsbehoven innebära ett stort ekonomiskt bekymmer:

Jag är i den lyckliga eller olyckliga situationen att jag har en sommarstuga. En mycket kär sådan. [...] Stugan är väldigt förfallen och det ankommer på mig och dottern att bestämma vad som ska göras. Inte alls lätt eftersom stugan som är en ganska typisk 60-tals sommarstuga [...]. Men maken dog för ett år sedan och stugan förfaller, fönsterkarmarna borde bytas ut, hela stugan har sjunkit (den ligger på gammal havsbotten) och taket mår inte bra. Misstänker att det finns mögel inne... Men det skär i hjärtat på mig när jag tänker på att vi måste ta ett beslut som betyder att stugan rivs. Jag har vare sig medel att rusta upp den eller riva eller bygga nytt. Och att gå igenom alla möbler och saker... jag får ont i hjärtat bara vid tanken. (IF 2021/4:36)

Platsen är henne kär och när hennes man går bort lämnas hon och dottern kvar att fatta stora beslut med ekonomiska förtecken om sommarstugan. Det krävs ett beslut om sommarstugan ska förfalla eller rivas, och båda alternativen betyder förändring. Den enkla lösningen är att skjuta upp allt till framtiden.

I ett långt och ingående svar berättar en kvinna född på 1960-talet om sin kärlek till sin sommarstuga. Stugan fick hon som förskott på arv och hon har byggt till på stugan och låtit sätta in bekvämligheter:

Nu är stugan drygt 90 m² stor och vinterbonad. Den gamla delen som mamma lät uppföra är helrenoverad och vi har idag alla bekvämligheter som vi kan tänkas behöva, såsom golvvärme från värmepump, byk- och diskmaskin, inne WC samt internet via fiber. (IF 2021/4:35)

Här är tiden kopplad till materialitet som påverkar stuganvändarens plats- och tidsanvändning. Det enkla men tidskrävande och inrutade livet byts ut mot en annan tidsanvändning som möjliggörs genom bekvämligheter som diskmaskin, tvättmaskin och wc. Genom att hänvisa till den "gamla delen" visar kvinnan att arvet från mamman fortfarande lever kvar.

Ibland innebär tiden att man inte orkar och kan vistas på sommarstugan. En kvinna född på 1930-talet berättar om sitt sommarställe som en kärleksrelation som pågick i 55 år. Fem generationer har fått ta del av sommarstället, vilket binder platsen bakåt i tiden. Hon konstaterar att tiden flugit i väg och plötsligt får hon och hennes make problem med hälsan. Att ensam tvätta fönster, dra upp båten och tömma utedass fungerade inte längre och de ser sig tvungna att sälja stället. Med sorg i hjärtat gör de det eftersom ingen kunde eller ville ta över sommarstugan (IF 2021/4:10).

Tiden kan också innebära att idealen förändras. En äldre man berättar hur hans pappa byggde en sommarstuga på 1940-talet. Tiden går och mannens barn blir vuxna med andra behov: "Barnen blev föräldrar och ville ha eget. Nu finns ytterligare fyra villor på tomten som är så stor att det ryms. Varje villa har också en bastu, med varmvatten." (IF 2021/4:8). Den växande familjen ges möjlighet att vistas på sommarstugan. Ett familjecentrerat liv som ideal

leder i detta fall till nybyggnation. Alla ska ha ett eget hus. Även andra äldre informanter anger att deras sommarstuga förändrats till en liten stugby då nya hus byggts till efter behov. (IF 2021/4:7)

Ofta finns en vilja att ha sommarstugan kvar inom familjen, kontinuiteten är viktig för många. Svårigheterna kan dels vara att nästa generation inte är så intresserad, dels att det kan kosta en del att ha ett sommarställe:

Man behöver inte själv vara rik fastän man ärvt stugor. För mig är det helt otänkbart att sälja, redan tanken får mig att må dåligt. För yngre generationen är ställena inte lika viktiga och inte heller för ingifta, vilket också gör det extra svårt. Sommarställen är otroligt dyra. (IF 2021/4:24)

I frågelistsvaren finns tillbakablickar – kontinuitet till tidigare generationer, sommarstugor som hållits kvar i släkten i långa tider. Sommarstugan materialiserar banden till det förflutna (Lindqvist 2016). Tiden sätter också krav på att motarbeta förfallet genom olika praktiker för att behålla kontinuiteten. Ett sätt att berätta om kontinuitet är som i det inledande citatet – att renovera försiktigt då pappan gör sig påmind i stort och smått. Samtidigt finns en tanke om att förändring är nödvändigt. En sommarstuga kan och ska inte ”vara ett museum” (IF 2021/4:28). Allt arbete behöver heller inte utföras själv:

Att ha ett torp från 1800-talet som sommarstuga kräver hela tiden omvårdnad, men det betyder inte att jag inte kan ta mig lediga stunder. Allt arbete gör jag inte heller själv utan utnyttjar företaget i bygden. (IF 2021/4:27)

Citatet i titeln på denna text är ur ett av svaren. Här återkommer skribenten till tanken om kontinuitet och oföränderlighet i enlighet med den äldre generationens önskemål:

Allt måste skötas om på samma sätt som man alltid gjort. Det ska vara så som det alltid har varit. [...] Till huset far vi på regelbundna arbetsläger för att städa, klippa gräs och rusta i trädgården så att det ska se bebott ut. [...] Kylskåpet har varit fullt hela sommaren, trots att ingen just vistats i huset. Det ska vara som det alltid har varit. (IF 2021/4:35)

Hon avslutar svaret med orden: ”För många viljor leder nästan säkert till osämja. Allt kan inte vara så som det alltid har varit.” (IF 2021/4:35). Tanken om idyllisk samvaro och alltings oföränderlighet är i detta fall en utopi. En sommarstuga, hur kär den än är, måste genomgå förändringar. Människor som nyttjar den bör samarbeta och de äldre kan inte styra och ställa i allt. Pia Ingström skriver om gerontokrati på sommarstugor som innebär att de äldre bestämmer, något som går tillbaka till en försvunnen hierarkisk lydnadskultur (Ingström 2014:201). Vuxna barn förväntas knappast att lyda sina föräldrar, men tanken om lydnad finns kvar och aktualiseras då man bor tillsammans sommartid – något som kan leda till friktion.

I vissa svar framkommer att kontinuitet till en släktgård kan uppfattas som en begränsning. Att då börja från rent bord kan te sig lockande:

Vi tycker nog det är väldigt skönt att ha vårt eget ställe och inte behöva samsas med andra. Vad gäller pengar, så lägger vi så mycket som behövs båda två. Efter att ha hört hur mycket andra får jamsa och samsas kring sina sommarhus, så tycker vi nog det känns riktigt lyxigt att få bygga något eget som inte har

band bakåt i tiden. Huset i sig är byggt 1953, så stället har en viss patina, men inte släkthistoria. (IF 2021/4:26)

Tid innebär inte bara ett bakåtblickande eller ett här och nu. I materialet framkommer också framtidsplaner gällande sommarstugorna:

Fram till nu har vi renoverat och röjt i trädgården, i framtiden vill vi komma igång med lite fiskande och seglande. Drömmer själv om att kunna ha stugan som en skrivarverkstad när barnen är större. (IF 2021/4:26)

Om framtiden handlar också tankarna vad som ska hända med sommarstugan efter att man själv inte längre lever eller orkar sköta om stället:

Tak, skorstenar, bryggor måste lagas, verandor repareras, väggar måste målas. Jag vill självklart att barnen ärver villan. Men det har de kanske inte möjlighet till, då stugan ligger på [annan ort]. (IF 2021/4:28)

Reparationer och underhåll av byggnation är en del av sommarstugelivet. Foto: Lena Öhman.

Sommarstugan som andrum

Som vi sett produceras en speciell tid och ett speciellt rum, en platskänsla på sommarstugan. Den omtalas bland annat som ett paradiset, en idyll, en lottovinst och en kärleksrelation. Tiden och platsen kan bli speciellt viktig då man inte längre bor på den ort där sommarstugan finns. Platsen blir då en viktig del av ens identitet och ger en känsla av tillhörighet. En kvinna född på 1970-talet berättar om sommarstugans betydelse för henne:

Sommarstugan är mycket viktig för mig. Den representerar kontinuitet och trygghet liksom avkoppling och naturnärhet och utgör en ”bas” för mig i den landsdel jag bott i som barn och ung men inte längre bor i. Sommarstugan är byggd på 1970-talet men då med ganska ”hög standard” enligt den tidens kriterier: elektricitet, varmvattenboiler och bilväg fram. [...] Snarare har sommarstugan blivit viktigare som ankarfäste i en region där jag tidigare bott men inte längre bor. (IF 2021/4: 32)

Citatet visar att kontakten till orten där sommarstugan finns är viktig, men också att den är en länk till hennes barndomsland, en konkret geografisk plats, som hon inte har andra kontakter till, men det binder henne också på ett immateriellt plan till ett förr. En kvinna född på 1960-talet relaterar nostalgiskt till upplevelserna av barndomens somrar:

Jag har inte lika starka känslor för stugan i [X] som för den på [Y], min egen barndom tycks väga tyngre än mina barns i det här fallet. Därmed inte sagt att jag inte skulle vara fäst vid stugan där mina barn upplevde sina barndomssomrar. Om stället någon gång i framtiden säljs, kommer det att kännas vemodigt. (IF 2021/4:34)

I svaret nedan materialiserar en specifik plats som verandatrappan ett andrum och ett band tillbaka i tiden. Den omtalas inte som på något sätt perfekt men det är hennes sedan barnsben:

Villan är mitt henkireikä [andrum], verandatrappan stället där jag placerar mig i avslappningsövningar. Då känner jag hur jag sitter på verandatrappan, ser ut över fjärden, en lätt bris från nordväst, ödlis slinker förbi, trappans spikar har stigit upp i värmen och sticker i rumpan, men det är härligt för det är mitt och jag har vuxit upp där. (IF 2021/4:26)

I ett annat svar är det bryggan som är den viktigaste platsen på sommarstugan. Bryggan kallar hon för fristad som gör att hon inte behöver se förfallet runt omkring:

Bryggan har varit mitt uterum, min fristad i livet. Dit har jag åkt och lagt mig för att ta det lugnt, simmat och bara ha det skönt. Har struntat i det lutande huset och allt gräs som växer och träd som borde huggas ned. (IF 2021/4:36)

En kvinna född på 1980-talet diskuterar i sitt svar om hur hennes och den äldre generationens förväntningar inte alltid sammanfaller. Hon säger också:

Jag skulle föredra egna tider och egen mat utan att behöva göra det så besvärligt för alla med att alla [familjen och föräldrarna] ska äta lika [...]. För

att jag inte är en lika sportig typ som en del andra vuxna, förväntas jag att alltid ställa upp i köket. Man kommer undan om man är ute med kajak, simmar eller pynjar med andra aktiva grejer. Stuglivet blir därför sällan det andrummet i vardagen som jag har önskat, men ger ändå många trevliga minnen. (IF 2021/4:29)

Stugtiden görs och upprätthålls genom olika praktiker. Stugtiden framhäver också olika ideal som mellan generationer och individer inte alltid överensstämmer.

Slutdiskussion

Sommarstuglivet är starkt kopplat till en speciell tid – stugtiden – och en speciell, ofta kär men också problematisk plats, influerat av minnen från tidigare generationer och den egna barndomen. På så sätt kan den ses som en kronotop. Platsen väcker nostalgiska minnen till liv och den inger en speciell platskänsla (jfr Cresswell 2011). Här inbegrips de normer, förväntningar och ideal som är länkade till sommarstugelivet. På så vis kan sommarstugelivet sägas vara liminalt – på gränsen till eller annorlunda än vardagslivet. Idyllen kring sommarstugan är tudelad; dels är det fråga om ett paradys, dels föremål för förfall och meningsskiljaktigheter. Det finns en spänning mellan kontinuitet och förändring. I stuglivet finns ett här och nu – en tillvaro på en veranda eller brygga där tiden går i makligare takt men också en framtid, tankar om vad som händer med sommarstugan efter mig.

Ett sätt att sammanföra olika tidsbegrepp är att se sommarstugelivet som en tidskapsel. En tidskapsel är en behållare som är avsedd att dokumentera nutiden för framtida upphittare. Men den kan också uppfattas som en fläkt från dåtid som man vid öppningstillfället hoppar tillbaka till. Vi använder begreppet tidskapsel i metaforisk betydelse, som ett sätt att förstå förändring och kontinuitet i relation till sommarstugelivet. Det här innebär inte att tiden och rummet är statiskt, utan tidskapseln producerar olika tider och rum. Vi menar att metaforen tidskapsel är användbar eftersom den kan användas som ett sätt att förklara hur sommarstugan som avgränsad plats uppfattas. Med tidskapseln kan man avse något som gör att man slungas tillbaka i tiden till en dåtida idyll eller kanske till ett nostalgiskt barndomsland. Tanken om och platskänslan på sommarstugan utgör alltså det vi avser med en tidskapsel.

För att bättre förstå tidskapseln kan en dra paralleller till Meluccis tankar om den inre och yttre tiden. Tiden inuti kapseln påverkas i hög grad av den inre tiden där individens egen tidsuppfattning spelar en stor roll i uppbyggandet av stuglivet. Vår förståelse av sommarstugelivet som en tidskapsel utgörs främst av den inre tiden. Här går tiden ofta i maklig takt med minnen från förr. Den yttre tiden innebär förfall och/eller förändring och står i viss mån i kontrast till den inre, vilket kan leda till en viss friktion.

I en tidskapsel som sommarstugan möts olika ideal och tidsdimensioner där inre och yttre tid ger sig till uttryck. Sommarstugelivet ska för många i stor utsträckning eller åtminstone delvis vara så som det alltid har varit; i ens barndom eller under pappas tid – en hermetiskt tillsluten tidskapsel. Stugägarna försöker upprätthålla denna nostalgiska plats och detta ideal genom olika praktiker och materialiteter. Stuglivet påverkas ofta i hög grad av en respekt för arvet från tidigare generationer. Stugägaren blickar då också framåt och försöker förvalta arvet för framtida generationer. Tidskapselns slutna karaktär inbegriper också att tiden inuti kapseln, dvs. den inre tiden, går i en annan takt än i vardagen. Införandet av bekvämligheter som förenklar vardagssysslor gör att tidsanvändningen effektiveras. Då tiden i kapseln inte följer den yttre tiden i form av klocka och almanacka på samma sätt som i vardagen, produceras en

annorlunda inre stugtid, en tid att varva ner samtidigt som eventuella byggprojekt eller ekonomiska bekymmer blir en kontrast till lugnet. Men inget är oföränderligt och sommarstugan påverkas av tidens gång där förfall och modernisering står i kontrast till kontinuiteten. Drömmen och idealet om en idyllisk oföränderlighet fungerar inte i längden. Den yttre tiden, den utanför tidskapseln, låter sig påminnas genom årstidsväxlingar, tidens gång, förändring och förfall. Tidskapseln är inte så tillsluten som en ibland önskar. Den yttre tiden sipprar in i den inre tiden. Det kan inte vara som det alltid har varit.

Källor och litteratur:

Opublicerade:

Åbo, Åbo Akademi, Kulturvetenskapliga arkivet Cultura.
IF 2021/4: 1–41; Frågelista nr 79. ”Sommarstugeliv – användning, samägande, arv”

Publicerade:

Aelbrecht, Patricia 2013. *“Le Grand Voyage”- L’expérience, l’expérience racontée et l’économie d’expérience*. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Bachtin, Michail 1981. *The dialogic imagination: four essays*. Austin: University of Texas Press.

Cashman, Ray 2006. Critical nostalgia and material culture in Northern Ireland. I: *Journal of American folklore* 119 (472), s. 137–160.

Cresswell, Tim 2015. *Place. An Introduction*. 2nd ed. Chichester: John Wiley & Sons.

Gunnemark, Kerstin 2016. *Sommarliv. Minnen, drömmar och materialitet*. Göteborg: Makadam.

Gustafsson, Lotten 2002. *Den förtrollade zonen: Lekar med tid, rum och identitet under Medeltidsveckan på Gotland*. Nora: Nya Doxa.

Ingström, Pia 2014. *Känslor äger rum: Liv i hem, stuga och villa*. Helsingfors: Schildts & Söderströms.

Melucci, Alberto 1992. *Nomader i nuet: Sociala rörelser och individuella behov i dagens samhälle*. Göteborg: Daidalos.

Koskinen-Koivisto, Eerika & Lena Marander-Eklund 2014. Den rödvitprickiga klänningen: Bruket av berättelsen om 1950-talet i en politisk familjekampanj. I: *Talande Ting: Berättelser och materialitet*. Uppsala: ISOF, s. 135–147.

Lindqvist, Yrsa 2016. En plats i mitt hjärta – om sommarboende i Finland. I: *Sommarliv. Minnen, drömmar och materialitet*, red. Kerstin Gunnemark. Göteborg: Makadam, s. 31–52.

Rolfsdotter Eliasson, Susanna 2020. *Längtans & drömmarnas hus: Ideal och praktik bland en ny generation stugägare*. Institutionen för kulturvetenskaper. Göteborg: Göteborgs universitet.

Ryfield, Frances, David Cabana & John Brannigan 2019. *Conceptualizing 'sense of place' in cultural ecosystem services: A framework for interdisciplinary research*. Tasman Crowe.
https://insight.cumbria.ac.uk/id/eprint/4855/1/Ryfield_ConceptualizingSense.pdf

Voutilainen, Olli, Korhonen, Kirsi, Ovaska, Ulla & Vihinen, Hilka 2021. *Mökkibarometri 2021*, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 47/2021. Helsinki: Luonnonvarakeskus.

Tuan, Yi-Fu. 1989. *Space and place: The perspective of experience*. Minneapolis: University of Minnesota.

Share this:

- [Twitter](#)
- [Facebook](#)
-

Gilla detta:

Gilla Laddar in ...

Relaterade

Kategori : [Julia Öhman](#), [Lena Marander-Eklund](#)
Etiketter : [Laboratorium 2/2022](#), [Peer-review artikel](#)

Inläggsnavigering

← [Bevara, förhandla, förvalta – om retroentusiasternas fritidshus](#)
[Laboratorium 2/2022 – Sommarstugor, förankring och drömmar](#) →

Kommentera

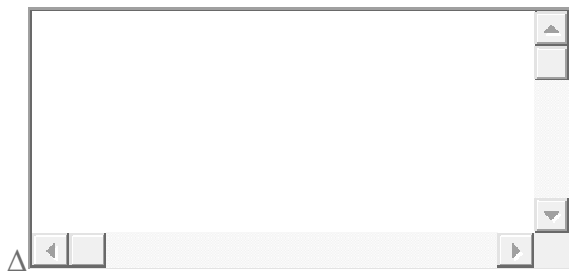
Skriv din kommentar här...

Fyll i dina uppgifter nedan eller klicka på en ikon för att logga in:

(obligatoriskt)(Adressen lämnas aldrig ut)(obligatoriskt)([Logga ut](#) / [Ändra](#))

([Logga ut](#) / [Ändra](#)) ([Logga ut](#) / [Ändra](#)) Meddela mig om vidare kommentarer via e-post.

Meddela mig om nya inlägg via e-post.

- **Arkiv**

Arkiv

- **[Brage på Facebook](#)**

[Brage på Facebook](#)

- **Författare**

Författare

-

Sök på sidan

Sök efter:

%d bloggare gillar detta: